Туманнинг “драйвер” соҳаларини аниқлаш ва йирик ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш бўйича илғор хорижий тажриба

Туман даражасида **катта лойиҳаларни** амалга оширишга қаратилган **“Зарбдор тажрибаси”** асосида **саноат, савдо, хизмат ва замонавий агротехнологиялар** соҳасида камида **5-7 тадан** “драйвер” лойиҳа ишлаб чиқиш зарурлиги қайд этилди. Улар туманлардаги саноат зоналари, бўш турган давлат объектларига жойлаштирилади.

Энг яхши лойиҳаларга жорий йилда 500 миллиард сўм ажратилиши белгиланди. Бу орқали яна 150 минг иш ўрни яратиш мумкин. Умуман, айтилган **4 та тажрибани** қўллаган ҳолда йил якунигача **2 миллион 416 минг аҳоли бандлигини таъминлаш** режасини тасдиқлаш топширилди*.

* 2024 йил 17 июлдаги Президент Шавкат Мирзиёев раислигида “Ҳудудлар ва тармоқларда иқтисодий ўсиш суръатларини таъминлаш бўйича биринчи ярим йиллик таҳлили ва йил якунига қадар устувор вазифалар юзасидан видеоселектор йиғилиши”

Туманнинг “драйвер” соҳаларини аниқлашда эътибор қаратиш лозим бўлган энг асосий хусусиятлар

1.Иқтисодий салоҳият

Соҳанинг ҳозирги ҳолати ва келажакдаги ўсиш потенциали. Бу бозор талаблари, экспорт имкониятлари ва даромад даражасига боғлиқ

2. Рақобатбардошлик устунлиги

Ҳудуднинг бошқа ҳудудларга нисбатан афзалликлари, масалан, географик жойлашув, иқлим шароити, хом ашё ёки технологиялар мавжудлиги

3. Ресурсларнинг мавжудлиги

Табиий ресурслар, хом ашё, энергия манбалари ва сувнинг мавжудлиги ва улардан самарали фойдаланиш имконияти

4. Инсон капитали ва инфратузилма

Малакали кадрлар, таълим муассасалари ва кадрларни тайёрлаш тизимининг мавжудлиги
Транспорт, коммуникация ва логистика тизимларининг ривожланганлиги

5. Инновацион салоҳият ва бозорга кириш имкониятлари

Илмий-тадқиқот муассасалари, технологиялар парки ва инновацияларни яратиш ва жорий қилиш имкониятлари
-Ички ва ташқи бозорларга чиқиш, экспорт қилиш имкониятлари ва савдо шерикларининг мавжудлиги.

ДАВЛАТНИ СТРАТЕГИК РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ИЛҒОР ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

АҚШ, Силикон водийси

Калифорнияда жойлашган бу ҳудуд юқори технологиялар ва инновацияларнинг марказига айланган. Бу ерда юқори малакали кадрлар, ривожланган инфратузилма ва илмий-тадқиқот марказлари мавжуд. Ҳукумат ва хусусий секторнинг қўллаб-қувватлаши натижасида бу ҳудуд дунёдаги етакчи технология компанияларининг уйига айланган.

Бремен, Германия

КЕМАСОЗЛИК ВА ЛОГИСТИКА

Бремен порти Европадаги энг йирик портлардан бири бўлиб, кемасозлик ва логистика соҳаларида етакчи. Географик жойлашуви, ривожланган инфратузилмаси ва малакали кадрлари бу соҳаларнинг драйверига айланган.

Бангалор, Ҳиндистон

Бангалор АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ва аутсорсинг хизматларининг маркази сифатида танилган. Таълим муассасалари, малакали кадрлар ва инглиз тилида сўзлашувчи аҳоли бу соҳани ривожлантирган

Нидерландия

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Нидерландия кичик ҳудудга эга бўлса-да, дунёдаги энг йирик озиқ-овқат экспортчиларидан бири. Улар замонавий технологиялар, инновациялар ва самарали ресурслардан фойдаланиш орқали юқори натижаларга эришган.

Дания

ҚАЙТА ТИКЛАНАДИГАН ЭНЕРГИЯ МАНБАЛАРИ

Дания шамол энергияси соҳасида етакчи мамлакатлардан бири. Улар экологик барқарорлик ва энергия мустақиллигига эътибор қаратиб, технологияларни ривожлантирган

Ҳудуднинг “драйвер” соҳаларини аниқлашда ҳудуднинг ўзига хос хусусиятлари, ресурслари, кадрлари ва бозор талабларини чуқур таҳлил қилиш лозим.

Қуйидаги соҳалар мамлакатимиз туманлари учун драйвер бўлиши мумкин

- Қишлоқ хўжалиги ва агросаноат Боғдорчилик ва узумчилик
- Тўқимачилик ва тикув-трикотаж саноати
- Кончилик ва минерал ресурслар
- Қайта тикланадиган энергия манбалари Кимё ва нефт-газ саноати
- Қурилиш материаллари ишлаб чиқариш
- IT
- Туризм
- Логистика ва транспорт
- Фармацевтика саноати
- Пиллачилик

ПОРТЕРНИНГ ҚИЙМАТ ЗАНЖИРИ НАЗАРИЯСИ (VALUE CHAIN)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛОВЧИ ФАОЛИЯТЛАР

Ташкилот инфратузилмаси	Менежмент, молия, юридик хизматлар, режалаштириш каби фаолиятлар
Инсон капиталини бошқариш	Ходимларнинг касбий ривожланиши, ишчи муносабатлари, ишчи фаолиятини баҳолаш, ёллаш, рақобатбардош маошлар, ўқитиш дастурлари.
Технология ривожланиши	Интеграцияланган таъминот занжири тизими, реал вақтда савдо маълумотлари.
Таъминот (харид)	Реал вақтда инвентаризация, етказиб берувчилар билан алоқа, материал ва жиҳозларни сотиб олиш

Кирувчи логистика	Жараёнлар	Чиқувчи логистика	Маркетинг ва савдо	Хизмат кўрсатиш
Реал вақтда инвентаризация маълумотлари, тақсимлаш нуқталари жойлашуви, транспорт воситалари, материалларни бошқариш, омборлар	Стандартлаш-тирилган моделлар, реал вақтдаги сотувлар ва инвентаризация тизимига кириш	Буюртмани қайта ишлаш, етказиб бериш машиналари	Нарх белгилаш, алоқа, реклама, маҳсулотлар жамият эҳтиёжларига асосланган, арзон нархлар	Етказиб бериш, ўрнатиш, таъмирлаш, маслаҳатчилар, мижозларга хизмат кўрсатишга эътибор

ЯРАТИЛГАН ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ

ЯРАТИЛГАН ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ

АСОСИЙ ФАОЛИЯТЛАР

ДЕМИНГ ЦИКЛИ ЁКИ
PDCA («Plan – Do – Check – Act»)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

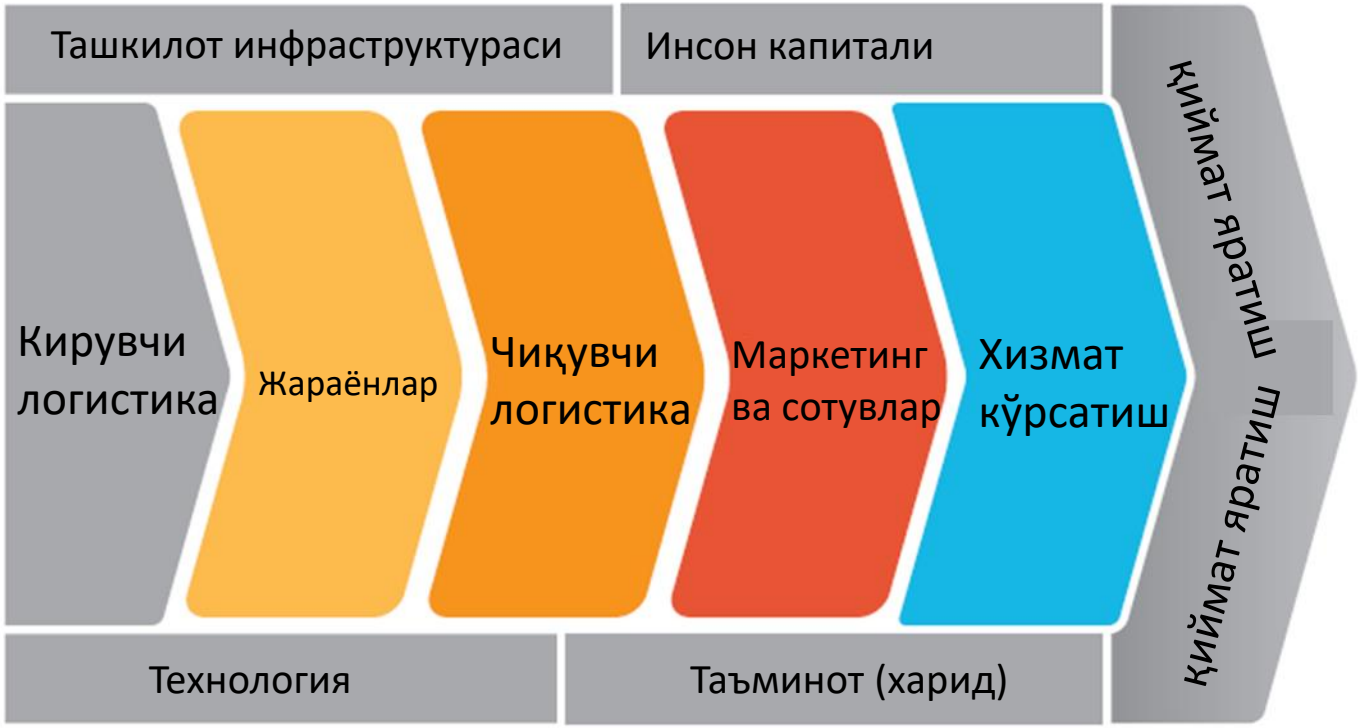

Деминг цикли

Бу цикл ташкилотнинг барқарорлигини ва ўз-ўзини такомиллаштириш жараёнини кўрсатади

Қиймат занжири

Қиймат занжири ташкилотнинг операцион фойдасини ошириш учун қўлланиладиган жараёнларини кўрсатади

Ўзбекистонда туманларда ўрта ва йирик корхоналар ташкил қилишда эътибор қаратиш керак бўлган жиҳатлар

Қўшилган қиймат яратиш.

Юқори технология ва қайта ишлаш жараёнлари орқали маҳсулот қадрини оширади

Транспорт ва логистика имкониятлари.

Талаб юқори ҳудудларга осон етказиб бериш ёки қайта ишлаш имкониятлари.

Технология ва инновацияга асосланган лойиҳалар.

Табиий ресурслардан фойдаланиш эмас, илм-фан ва инновацияга асосланган иқтисодиёт.

Маҳаллий бозор талабини ҳисобга олиш.

Бозорга яқинлик маҳсулот ишлаб чиқаришда муҳим омил ҳисобланади.

Мувозанат ва диверсификация.

Иқтисодиётнинг бир ресурсга қарамлигини камайтириш учун турли хил маҳсулот ва хизматларни жамлаш.

ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ

Шаҳарча ва қишлоқ корхоналари (TVEs)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

01

1980-йилларда қишлоқларни саноатлаштириш ва аҳолини иш билан таъминлаш мақсадида ташкил этилган

02

Ҳокимият ер ажратиш, солиқ имтиёзлари ва кредит олиш имкониятларини яратиб берган, қишлоқ инфратузилмасини ривожлантирган.

03

Ушбу тузилмалар жамоавий, кооператив мулкчилик асосида ташкил этилган

04

маҳаллий ресурслардан самарали фойдаланиш учун махсус тармоқлар яратилган,

ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

Қишлоқ ихтисослашган кластерлар (RSC)

Улар маълум бир ҳудуднинг ўзига хос ресурслари ва имкониятларидан самарали фойдаланишга йўналтирилган

Масалан: Шаньдун ва Сичуань вилоятларининг қишлоқ ҳудудларида маҳаллий қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлашга йўналтирилган саноат кластерлари ташкил этилиб, унда тайёр махсулот ишлаб чиқаришга ихтисослашган

кластерга мос тармоқлар учун кадрларнинг махсус касбий тайёргарлигига эътибор қаратилган

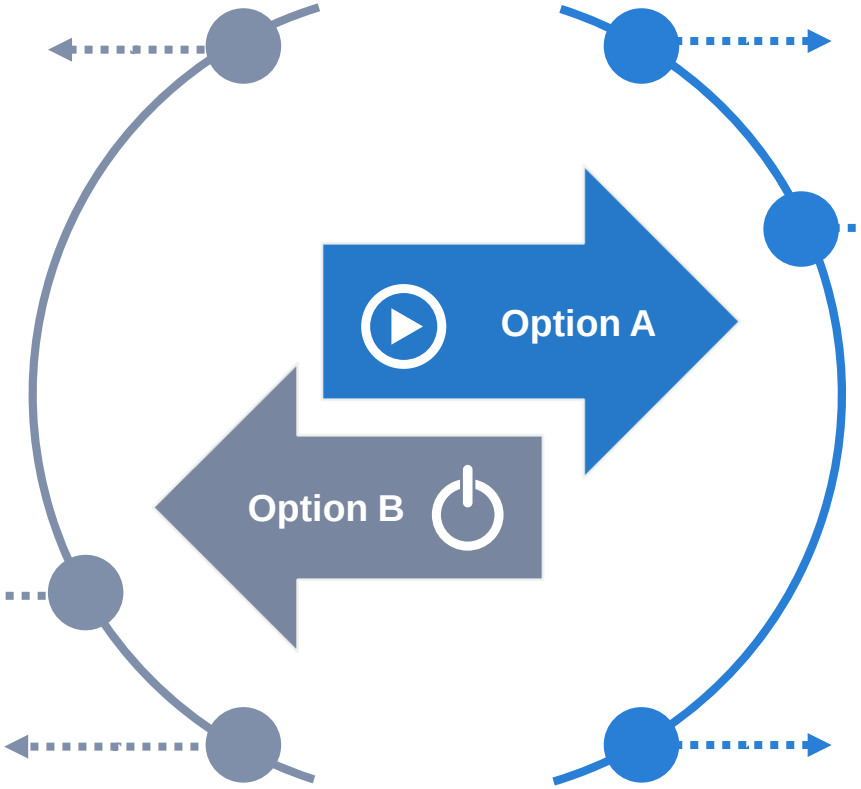

аниқ маҳсулот ёки хизмат турларига ихтисослашган тармоқларни яратишга катта ҳисса қўшганлар

Масалан: Датанг ҳудудида "Пойабзаллар шаҳри" сифатида танилган бўлиб, дунёда ишлаб чиқариладиган пойабзалларнинг **20-30%** қисмини шу ҳудуд ҳиссасига тўғри келади

хорижий бозорларга мос маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ихтисослашган ва мамлакат экспортини асосий қисмини ташкил этган

Корея Республикаси

"Сэмаул Ундонг" (Янги қишлоқ ҳаракати)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

Ушбу ҳаракат доирасида, қишлоқ жамоалари ўз кучлари ва давлат ёрдами билан йўллар, кўприклар, ва сув таъминоти тизимларини қуришга ҳаракат қилган.

Касбий тайёргарлик марказлари қишлоқларда турли соҳалар учун мутахассислар тайёрлаган

Қишлоқлар турли саноат махсулотлари, жумладан, озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш, текстиль маҳсулотлари ва ҳунармандчиликка ихтисослашган.

логистик қўллаб-қувватлаш ва халқаро савдо кўргазмаларида иштирок этишга кўмаклашиш орқали қишлоқ корхоналарини жахон бозорига чиқишга кўмаклашишган.

Туркия

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

Қишлоқ жойларни ривожлантириш дастури (IPARD)

Унинг **асосий мақсади** қишлоқ хўжалиги соҳасини модернизация қилиш, қайта ишлаш ва аграр бизнесни рағбатлантириш

Масалан: Денизлида текстиль саноати

қишлоқларидаги кичик ва ўрта корхоналар юқори сифатли матолар ва ётоқ кийимлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган.

Коньяда бўрдоқичилик қайта ишлаш кластерлари

Конья вилоятининг қишлоқларда йирик гўшт қайта ишлаш корхоналари қурилган ва ишлаб чиқариш жадаллашган.

Ҳукумат қишлоқ саноати маҳсулотларини халқаро кўргазмаларда иштирок этиш, экспорт учун субсидиялар ажратиш ва маркетинг ёрдами кўрсатиш орқали уларнинг жаҳон бозорига киришига ёрдам берган.

Қишлоқларда саноат корхоналари учун махсус **касбий тайёргарлик** дастурлари жорий этилган. Бу дастурлар ишчиларни янги технологиялар билан таништириш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга қаратилган.

Италия

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ АКАДЕМИЯСИ

Сан-Даниеле дел Фриули (Озиқ-овқат ишлаб чиқариш)

Давлат молиялаштириши (1970-йиллар)

1. Инфратузилмани ривожлантириш, янги корхоналар қуриш, ускуналар харид қилиш ва қайта ишлаш заводлари барпо этиш **2 миллион евро**

2. Хусусий инвесторларни жалб қилиш (1975-1980)

қайта ишлаш заводларини қуришга, махсус хамон ишлаб чиқариш линияларини яратишга ва янги технологиялар жорий қилишга хусусий инвесторлар жами **4 миллион** евро

3. Инфратузилмани ривожлантириш (1980-йиллар)

Йўллар ва транспорт тизимлари инфратузилмани янгилаш учун **1 миллион евро**

4. Таълим ва малака ошириш дастурлари (1980-йиллар)

маҳаллий ёшларни касбий тайёргарликдан ўтказиш ва малакасини ошириш, маҳсулотни экспортга чиқариш технологиялари бўйича **200 минг евро**

5.1980-йиллар охири

Ҳар йили тахминан 70,000-80,000 хамон Европага экспорт қилинган. Бу шаҳарнинг иқтисодиётига **12 миллион евро** даражасида **йиллик даромад** келтирган.

Йилига **10,000 дан ортиқ туристлар** шаҳарга келиб, маҳаллий иқтисодиётга қўшимча даромад келтирмоқда